Astronomia

Computus

Computus novus et ecclesiasticus totius fere Astronomie fundamentum pulcherrimum continens. – Crac. p. Hier. Victorem 1518.

Computus nouus et Ecclesiasticus totius fere Astronomie fundamentum pulcherrimũ continens. Clericis non minus vtilis q̃ necessarius: cũ figuris ⁊ additõibus nouiter appressis.

Quam pulchra & iocunda est noticia huius astis, & quanta diligentiæ cura olim fuerat studētibus ac clericis de obseruatione, festorum mobilium, Septuagesimę videlicet & Quadragesimę. Paschę. Rogationum. & cęteris, haud non circulorum & aliorum de quibus pręsens declarabit tractatulus. Nostris autē tempestatibus quanq̄ complura litterarum studia esse creduntur, fabularum attamen nonnulla speciem contrahunt, alia cōmentationes vanas ita vt etiam illud fere omnibus commune insit studentibus. In ecclesiasticis vero computationibus nullus quippe, aut ferme pauci docti inueniūtur, in tantū vt clericis aut ipsis studentibus de his aliquando propositis a villano omnium litterarū penitus ignaro quęstionibus, & quidem harum rerum ignari existētes, alij mendatio ignauiam tegunt, alij confusi, alij rubore perfusi abscedunt. Vt ergo quis doctus in his euadat sequentia in vnū iamiam facilius quo fieri potuit comportata, quędam ex nouo reformata & calculata sunt, vt & modo quiuis infrascripta capitula inspiciens obseruationem festorum mobilium, nonnullorum quoq; astronomicalium pulcherrimorū dictorum facilem accipiet noticiam. Ad q̄sita vero responsionē artificialem, imo & veram. ¶ Erit igit.

2

Capitulũ Primũ de aureo nũero

Mille quadringenos ab anno deme salutis
His unum cum annis octuagintaq; iunges
Numerũ aureum residens ciclum edocet
Decẽ & nouẽ super hos cũ excreuerit anni
Hos totiẽs abiice, reliquũ pro ciclo teneto.

¶ Pro declaratione huius subtrahe mil le. quadringentos ⁊ octuaginta vnũ annos ab anno tibi ꝓposito ⁊ quis numerus supfuerit aureũ ostendit tibi numerũ ⁊c. Uel sic Annos ꝑ transeas dictos silentio ⁊ numerare incipias. 82. 83. ⁊c. in digito vsq; ad ꝓpositũ tibi annũ ⁊ quod vnitates ex tali numeratione prouenerint aureũ numerum siue circulum lunarẽ tibi demõstrabunt. Circa quod vnũ nota. cũ supra dictos annos vltra. 19. ⁊ alij excreuerint depone. 19. quotiens poteris. ⁊ illud quod vltra residuũ fuerit aureũ tibi ciclũ indicabit. ⁊ ideo deponit̃. 19. q̃a ciclus lunaris vltra. 19. annos se non extendit. Faciliori autẽ modo aureum numreum taliter inuenies. Adde annis christi vnum aggregatumq; totũ per decẽnouem diuidas. ⁊ quicquid restiterit pro aureo numero teneas.

¶ Capitulum Secundum de Ciclo Inditionis.

¶ Ciclum qui cupis scire inditionis
Mille quadrin octuagin duos & deme annos
Residuus numerus ciclus erit inditionis
Cum excesserint quind tollas reliquum retinendo.

¶ Declaratio. Subtrahe ab anno tibi proposito mille quadringentos octuaginta duos ⁊ numerus remanens tibi ciclum ostendet inditiõis. Uel alio modo. hos annos obmitte. ⁊ incipe numerare. 83. 84. vsq; ad annũ tibi propositũ. ⁊ quod vnitates ad annũ propositũ numeraueris. tot sunt cicli inditionis. ⁊ cũ talis numerus vltra quindecim vnitates excrescentiã petierit. quindecim etiã abice totiẽs quotiens poteris. residuũ erit ciclus inditionis. quia iste ciclus tot annis videlicet quindecim. vice altera renouatur. ¶ Facilius sic. Adde annis Christi tria. ⁊ totũ aggregatũ per quindecim diuidas. ⁊ quicquid restiterit pro ciclo inditionis habeto.

¶ Capitulum Tertium de Ciclo Solari.

Mille tollas, quadrin quinq; septuaginta
Quicquid superfuerit, solis ciclum teneto.
Viginocto si numerando sic superabis
Tolle quater septem, tene & quot accidit ultra.

¶ Declaratio Subtrahe ab anno tibi proposito. 1475. annos ⁊ quot remãserint post subtractionẽ talem est ciclus solaris. Uel sic. nullam agas numerationem cũ annis prenotatis. sed simpliciter numera. 76. deinde. 77. ⁊c. vsq; ad propositũ annũ ⁊ quot vnitates excreuerint ciclũ solarem tibi indicabunt. ⁊ si ex tali subtractione vltra. 82. supauerint has scilicet. 28. vnitates quotiens poteris abiice. ⁊ reliquũ pro ciclo solari teneto. ¶ Uel aliter. Adde annis christi nouem. ⁊ productũ per. 28. diuidito. ⁊ quicquid superfuerit ciclus solaris erit anni propositi.

❡ Capitulum Quartum de Littera Dominicali.

Vnum prebet g f, duo e, tria d, quattuor c.
Quinqꝫ dat b a. sex g, septem f, octo autem e.
Nouem dat d c. decem b. und a. g duodecim.
Tredecim f e. quattuordecim d. quind c. sedecim b.
Septemdecem a g. oc decem f. ncdecem e. d quoqꝫ uigint
Vigintunũ c b. uigintduo a. uigintria g. uiginquattuor f.
Vigintquin a d. uigintsex c. uigin septem b. uiginc octo a.

❡ Declaratio. Quandocũqꝫ sciueris ciclũ solarem de facile litterã dñicalem inuenies iuxta metra prescripta. quia quodlibet metrũ circa eius initiũ bisextilem annũ notat. Prima enĩ littera ad festũ Mathie durat. altera totũ annũ reuoluit. Notat ergo clare in metris numerus q̃ littera sub eo ordinaẜ. Nam g f. sub vno. e sub duo. d sub tria. vt patet inspicienti ❡ Item textus pscriptus per sequentem scalã clare resoluitur: semp enĩ in ea litterã dñicalem sub numero cicli solaris reperies. At due littere sub vno numero repte annũ bisextilem notant. prima ꝙ littera vim habebit vsqꝫ ad festũ Mathie reliqua ad finem anni. Insuper in tali anno bisextili littere f. die Mathie apostoli duplicantur. festũqꝫ ipsum apostoli vel priori vel posteriori die celebrabitur prout dyocesis aliqua obseruare consueuit.

❡ Ciclus Solaris.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Littera dominicalis.	g	e	d	c	b	g	f	e	d	b	a	g	f	d
Bisextilis.	f				a				c			e		

Ciclus Solaris.	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Littera dominicalis.	c	b	a	f	e	d	c	a	g	f	e	c	b	a
Biseextilis.			g				b				d			

❡ Capitulum Quintum De Interuallo.

1 2 3 4 5
Elephas a terra festinat bubulus extra
6 7 8 9 10
Clericus facete decipitur gaudiis crebre
11 12 13 24 15
Articulũ degener gaman excellit adulter.
16 17 18 19
Doceo barbatũ egomet considero nullũ.

❡ Litrere intaruallũ notant ebdomadarũ.
Si feria precesserit primam litteram uerbi
Vna septimanis superadditur dictis
Cum postcedit littera sis contentus in illis

❡ Declaratio sicut aure⁹ numerus extendit se ad decẽnouẽ. ita ⁊ in his metris decẽnouẽ notãtur dictiões. ⁊ vnaq̃qꝫ aureo numero accõmodaẜ. Prima vcꝫ Elephas vnitati Scʼa vcꝫ a terra dualitati: ⁊c. Prescito itaqꝫ aureo numero aspiciaẜ dictio sibi correspondens. q̃ quot talis litteras habuerit tot septimanas figurat interualli. ⁊ hoc verũ est si prima littera

Aut ipſa cum fuerit numerum haud uariabis

eiuſdem dictionis littera dñicalis fuerit. aut vna ex his litteris q̄ eandem ſequuntur ī ordine feriarũ. ſi aũt vna ex p̄cedentibus fuerit tũc p̄dictis ſeptimanis vna hebdomada cõnumeret. Exẽpli gr̃ia. ſi vnũ fuerit aureus numerus Elephas ſibi correſpondet. ⁊ ipſa dictio 7. in ſe lr̃as cõtinet: q̄ ſeptẽ hebdomadas interualli manifeſtat. ⁊ hoc ſi e. q̄ eſt prima littera eiuſdẽ dictiõis. vel g. que ſunt ſequentes. littera dominicalis fuerit. Si aũt a b. c. que ſunt precedentes eam. littera dominicalis fuerit. tunc dictis ſeptimanis vnam coadiunges. ⁊ ſic octo erunt ſeptimane.

Capitulum Sextum De Concurrentibus.

B unũ, c duas. d tres dat. concurrentes
E quattuor. f quinq;. g ſex. a inſuper nihil.
In biſextili concurrentes prima notantur.
Secunda hebdomadas interualli figurat.

Declaratio. q̄r interuallũ duorũ annorũ p̄s eſt. ſumens tñ nomẽ a poſteriori: quoniã a fine ſingula ſunt denominãda ⁊c. Sunt etiã due eius p̃tes ves concurrentes ⁊ ſeptimane. Cõcurrentes quidẽ ſunt dies ſup̃flui vltra ſeptimanas. ⁊ ſunt anni p̄cedentis ſcʒ dies a natali ſaluatoris vſq; ad dñicam p̄ximam q̄ ſequit̃. ⁊ ſi a littera dñicalis fuerit concurrens dies nullus celebrat̃ ſed integre ſeptimane. Si b dies vn⁹. c. duo. Ebdomade aũt alia p̃s ſunt ſcʒ p̄cedentis ⁊ ſequentis anni. hoc eſt a dñica q̄ ſequitẽ natiuitatẽ dñi vſq; ad dñicam Eſto mihi. In ãno aũt biſextili duplex eſt modus q̄rendĩ interuallũ. p̃ p̄mam eiũ litterã dñicalẽ ꝯcurrentes. p̃ ſcdãm v̄o ſeptimane intelligant:

Subſequẽs tabella p̄ interuallo cõmodiſſime adiũcta eſt:

		Aureus numerus	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
		Litter dumi. A.	8	6	9	8	6	9	7	10	8	7	9	8	6	9	7	6	9	7	10
Concurrentes.	1	b	8	6	9	7	6	9	7	10	8	7	9	8	6	9	7	6	8	7	10
	2	c	8	6	9	7	6	8	7	10	8	6	9	8	6	9	7	6	8	7	9
	3	d	8	6	9	7	6	8	7	9	8	6	9	7	6	9	7	5	8	7	9
	4	e	7	6	9	7	5	8	7	9	8	6	9	7	6	8	7	5	8	6	9
	5	f	7	6	8	7	5	8	6	9	8	6	9	7	6	8	7	5	8	6	9
	6	g	7	6	8	7	5	8	6	9	7	6	9	7	5	8	7	5	8	6	9

Capitulum Septimũ De Quinq; feſtis mobilibus.

En ſex ſeptimanis interualli deme duas
Sic dominica fiet ſeptuageſima nota
Adiunges his unã ſi quadrageſimã optas
Sex q̄drageſime cũ paſcha petit celebrari
Septimã ex azimo quinta rogatio currit
His demũ binos adde ſpiritũ cole ſanctũ.

Declaratio. cũ tu feſta mobilia quinq; ſcʒ ſeptuageſimã quadrageſimã. paſcha. rogationes atq; pentecoſten inuenire cupis. p̄ſuppoſito numero primo ſeptimanarũ interualli ad his duas deme ebdomadas ⁊ ipſi dñica tibi ſeptuageſimã mõſtrabit. Si aũt q̄drageſimã q̄ſieris. ſeptimanis interualli vnã adiũge. a q̄drageſima vſq; ad ſanctũ paſcha ebdomade ſex. a feſto paſchatis ad dñicam rogationũ ſeptimane q̄nq;. A feſto paſcatis ad feſtũ aſcenſiõis dñi dies 40 vtroq; feſto incluſo. Ad penthecoſten vero a feſto paſcatis dies 50 vtroq; pariter feſto incluſo ⁊ id nomẽ ip̄m penthecoſte teſtari.

videtur. Pentecostes enĩ grece quinq̃gesimus latine dr̃. Preterea post festũ pentecostes proxima dominica festũ trinitatis. post q̃d etiã mox q̃nta feria a festiuitatis corporis Christi celebratur. Aduentus domini semper incipit dominica post festũ Lini iuxta metrũ illud Aduentus dñi sequitur solennia Lini. Festũ aũt Lini agitur xxvj. die Nouembris.

A festo stellę quę sit noua luna require,
Tertia lux domini post septuagesima fiet,
Si cadit in lucem domini tunc sume sequentẽ.

℄ Uel septuagesimã etiã ĩ bis dictis facile quis ãno inueniet: q̃ inuẽta reliqua festa mobilia tãdẽ per superioꝝ doctrinã facile inueniẽt.

℄ Capitulum octauũ. de forma cœli & ordine spherarũ.

Rotula nobilior ex mathematicis datur
Figura, huic similẽ assumpsit sibi mundus
Vt a quacũqꝫ parte fluxũ producat æqualẽ
Duas præcipue notas possidet regiones
Corruptibilẽ enim distinguit ab æterna,
Ecce q̃ pulchre icorruptibilẽ speris ornat
Empirreum summã fixe tenet dei sedem
Nonum simplici cursu colligit alios ei
Sidus circuit in trigintasex milleqꝫ girum
Saturnus sherã annos p trigita reuoluit
Iuppiter duodeci, Mars õplet binos ãnos
Sol princeps inter alios cursũ anni docet
Venus ac Mercurius tot cõplent q̃si dies
Infimã luna tenens mensem sibi assumit.

℄ Pro declaratiõe. Mũdus habet figurã dispositã ad modũ nobilioris figure q̃ rotundã formã cõtinet: vt probãt omnes mathematici: ex eo aũt nobilis est. quia omniũ figurarũ isoperimetrarũ est capacissima. ⁊ quia mũdus multa cõtinet: ideo talis figura cõmoda fuit. Nũc aũt diuidit mũdus principali diuisione in duas partes siue regiones scilꝫ. in etherẽa ⁊ elemẽtalẽ. Etherea q̃ ⁊ celestis est ⁊ a philosophis quinta nũcupat essentia habet primo supremũ celũ vꝫ empirreũ: ⁊ illud imobile est in quo electi cũ deo existũt. Deinde primũ mobile. q̃d vt textui satis fiat: nona sphera appellari potest: quãq̃ neoterici astronomie obseruatores id scꝫ primum mobile decimã velint esse sperãm: ⁊ in spacio diei naturalis motũ suũ circa terrã cõplet ab oriente in occidentẽ rapiens secũ omẽs inferiores spheras celestes. Octaua succedit sphera q̃ celũ stellarũ siue firmamentũ recte dr̃. habet enĩ omẽs in se stellas preter q̃nqꝫ planetas. ⁊ duo luminaria ⁊ motus eius proprius vt Ptolomeus refert est ab occidente in orientẽ centũ fere annis gradu vno totũqꝫ firmamentũ motu iam dicto in 36000 annorũ reuoluitur. Subsequit Saturnus cursum suũ cõplens annis 30. Jouis dehĩc reuolutio fit annis 12. Martis ãnis 2. Solis anno 1. ⁊ sic ferme Ueneris Mercuriusqꝫ cõplentur. Lune postremo cursus mense vno siue debus 27. horis 8. determinatur. Planetarũ etiã ordo hoc breui versiculo facile memoratur. Post sim sum sequitur vltima luna subest. clarius parent omnia in figura sequenti.

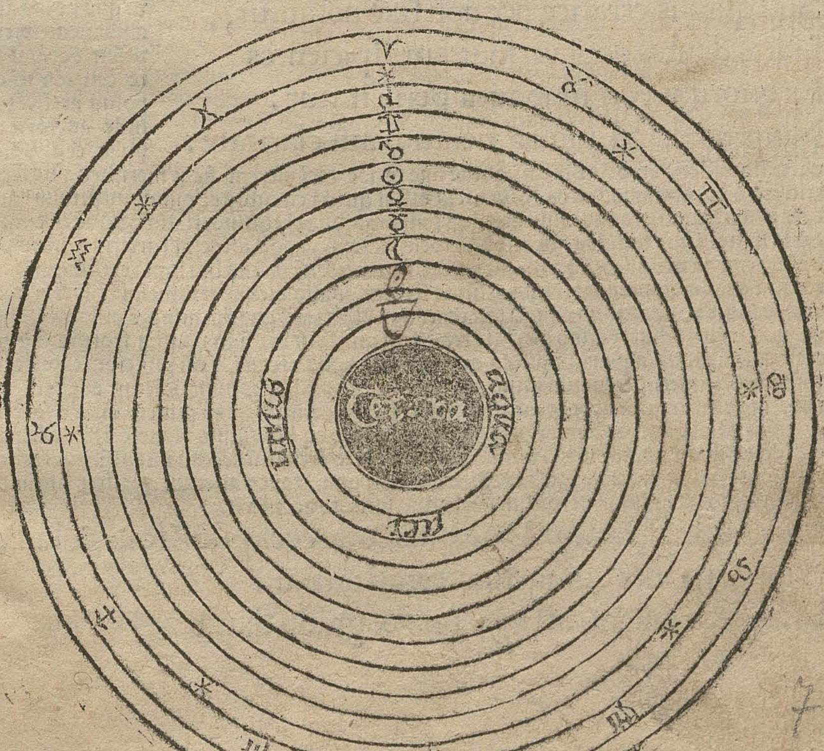
℄ Capitulum Nonum de quattuor Elementis.

Terra petens mediũ inter elementaqꝫ centrũ
Ad figuram cœli spheram ornauitqꝫ suam,
Non quadratã sed rotundã cõtinet formam,
Stellæ in occasum probãt tendentes ab ortu

℄ Pro declaratione. Terra est i medio firmamẽti tanq̃ centrũ in curriculo equalit̃ distans ex oĩbus partibus celi in figura rotũda sicut celũ: ⁊ hoc

Proxima res maior ea quæ longe uidetur
Non in stellis apparet uapor nisi resistatur
Conuexũ sphere circũscribit concauũ aquæ
Aquam aer, & ipsum ignis, hæc elementa
Quæ quattuor essentiæ seu mortaliũ sphere
A philosophis edoctis probate, ac uere.

ꝓbat ꝑ stellas: quia ex oĩbus ꝑtibus a nobis in vna ⁊ eadẽ q̄ͭtitate videntur qđ non esset si terra ex vno loco magis ad celũ appropinquaret q̄ ex alio sed q stelle maioris q̄ͭtitatis nobis apparent existẽtes in oriente vel occidente: hoc ꝓuenit ꝓpter mediũ non depuratũ: sed ꝑ vapores eleuatos in spissatũ: sicut denarius ꝓiectus in aquã q̄ maior in eo q̄ extra ipsam apparet. Sic ergo clare apparet terrã esse rotundã ⁊ in medio firmamẽti locatã: nõ quadratã nec planã existentẽ q̄a sic nõ equaliter ex oĩbus ꝑtibus influxũ reciperet. q̄a angulꝰ qui magis accederet ad firmamentũ influxui magis subesse. sed qđ nobis plana videt̃ est nimia magnitudo eius: q̄ ad aspectũ nostrũ q̄ tñ magnitudo ad firmamentũ siue ad celũ nulla est vel quasi minimi pũcti ad maximũ circulũ: q̄a minima stella in celo multo maior est q̄ tota terra. exceptis Luna. Venere ⁊ Mercurio q̄ minores sunt in q̄ͭtitate q̄ ipsa terra. Sol enĩ centies sexagesies sexies. autore Alfragano vel ĩtia xx. maior est tota t̃ra. ⁊ ipa terra frigida ⁊ sicca quã sphera aque circũdat. certa ⁊ indet̃minata ꝑte excepta ꝓpter cõseruationẽ vite aĩaliũ t̃restriũ: que in aq̄s viuere nequeũt. ⁊ aqua est frigida ⁊ huida ⁊ subtiliꝰ elemantũ quã terra. Aer insuꝑ circũdat aquã q̄ est calidus ⁊ humidus ⁊ subtilior q̄ aqua. Ignis vltimo spheram aeris circuit: calidꝰ ⁊ siccus est int̃ oĩa elementa subtilius ⁊ nobiliꝰ. quã spherã lunã circũscribit vt prius dictũ est. Et dicunt̃ quattuor essentie seu mortaliũ sphere q̄a oĩe cõpositũ ex his vitã acq̄rens ꝑ corruptionẽ mortalẽ ipam amittit. ergo ⁊ iste sphere dicunt̃ gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ. Planetarũ vero ⁊ stellarũ in gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ sphere ꝓbantur.

¶ Capitulum Decimum de situ & motu firmamenti, atqȝ de æquinoctiis & solstitiis.

Mobile continue per binos cardines uolat,
Supremus ad austrum nobis æterne occultus
Alter ursam custodit arcticus nuncupatus
Cingitur cœlum choruscationisqȝ Zona,
Quæ æquat diem ac noctem in horis
Quam girus animalium per medium secat,
Principium arietis ac libræ testificantur
Recedit ab æquinoctio ad noctē caput cancri,
Ad meridiem caper his solstitia dantur,
Hæc quattuor præscripta cardinalia signa
Ordo signorum talis in cœlis notatus,
Est aries, taurus, gemini, cancer, leo, uirgo,
Libraqȝ, scorpi⁹, arcitenēs, cap, anphora, pisces
Sub quibus erratice nec non fixe notantur,
Indies dantes obuiam inuicem aspicientes
Ex quorum contiune aura periclitatur.
Nunc tendit ad pluuiā, uentum aut claritatē.

¶ Pro declaratione p̄mū mobile siue celū nonū cōtinue regulariter ab oriēte in occidentē mouet̄ sup duos polos mūdi scȝ arcticum ⁊ antarticū in 24. hor̄ semel r̄uolutionē faciens. Arcticus quidē pol⁹ est ꝓpe extremā stellā in caudā vrse minoris ⁊ ille nobis semper apparet ⁊ stelle similit̄ in ꝓpinq̄ secū existentes. sed antartic⁹ quasi opposit⁹ arctico est ꝑpetuo nobis occult⁹ sursum tn̄ ea ps celi dr̄ qua polus ille antarticus splendescit dorsum vero celi vbi nr̄ est polus arctic⁹: dr̄ inde auctoritate ph̄i ij. celi. Oriēs dextrū: occidens vero sinistrū. nō quidē sine ratiōe dici merent̄ sicqȝ meridies ante septētrio retro vocabitur: ab eisdē polis dicis distat quidā circulus ex omnibus ptibus equaliter p nonaginta gradus: qui cingulus p̄mi mobilis vel equinoctialis dr̄: quē circulum orbis signorū siue zodiacus in duobus locis secat: scȝ apud principiū arietis ⁊ principiū libre. ⁊ vna medietas zodiaci tendit versus septentrionē in qua hec signa existunt. Aries taurus. gemini. cancer. leo. virgo. q̄ signa septētrionalia dicunt̄. ⁊ principiū cancri maxie vcȝ p xxiiij. fere gradus ab eqnoctiali remouet̄. Alia vo signa fm minorē distantiā. Alia aūt medietas zodiaci versus meridiē tendit: in qua sunt hec signa. Libra. scorpio. sagittarius. capricornus. aquarius. pisces. que meridionalia dicunt̄. ⁊ tm̄ principiū capricorni distat versus meridiē quantū principiū cancri: q̄a simul opponunt̄. Dicunt̄ aūt hec quattuor signa cardinalia sicut aries. cancer. libra. capricornus. quasi principalia. q̄a sol p ingressum ad ea quattuor anni tp̄a inchoat. Alia vero ex his signis planete ⁊ stelle fixe ab occidente in orientē mouent̄. ⁊ indies inter se vario errantiū accessu impulsu aut radiorū coniectu extimulant̄: aurāqȝ fm radiorū naturā immutant ⁊ alterant qualiter sentimus in succulis ⁊ pleiadibus ⁊c. dū luna vel alius planeta accesserit.

Cap. xi. de aspectib⁹ Planetarꝝ & de ecclipsib⁹ solis & lunæ.

Applicationes quinqȝ sunt erraticarum
Prima coniunctio in signo uno & gradu datur

8

Sextili per duo signa, quarto per tria distant,
Terno per quattuor oppositi septimū notāt
Linea sub ecliptica solis rota causatur,
Quā ecentricus lunæ partes ad duas scindit,
Intersectio caput, altera cauda uocatur,
Ad quas sectiones dum luna ingreditur soli
Obfuscat radios solis conspectui nostro
Ex hinc ecclipsim patitur sol, nō luce carens
Totus si niger non dicetur uniuersalis
Causat corpus maius terra, lunæq; minus
In his cum luna plena dat nigredinem ex se
Vmbra enim terræ radios impedit solares.
Vt non illuminent si fuerit luna totalis,
Nā caret lumine est ergo mūdo uniuersalis.

¶ Pro declaratione. Quinq; sunt aspect⁹ planetarum. Primus est cōiunctio: qñ duo planete simul in vno signo ⁊ vno gradu cōiungunt. Secūd⁹ est aspectus sextilis: qñ distant a se inuicem ꝑ 40. gradus. siue ꝑ duo signa. Terti⁹ est aspectus quartus: qñ a se inuicē distāt ꝑ 80. gradus: vel ꝑ tria signa. Quartus aspectus est trinus: qñ a seinuicē distant ꝑ 120. vel ꝑ 4. signa. Quintus autē aspectus siue applicatio est oppositio: fit aūt qñ a seinuicem distant ꝑ 180. gradus: siue per 6. signa. Est aūt sciendū vlterius q̄ zodiacus sm latitudinē diuidit per mediū: que diuidens linea ecclipticꝯ appellatur: ⁊ semꝑ sub ea sol mouetur. Luna aūt est semꝑ extra eandē lineā: nisi cū fuerit cū capite draconis aut caude: q̄ duo loca sunt intesectiones duorū dictorū circulorū: scꝫ deferentis lune ⁊ ecliptice. Cū ergo fuerit cōiunctio solis ⁊ lune circa caput aut caudā draconis: tūc cōiter generat eclipsis solis: ⁊ hoc taliter: quia tunc luna interponitur q̄ est propinquior terre q̄ sol: inter aspectū nostrū ⁊ radios solares: ⁊ talis eclipsis si fuerit totalis non est totalis vel vniuersalis in toto orbe. Et ratio est: quia sol ex tali eclipsatione non ꝑdit lumen: ergo ad ꝓuincias extremales versus meridiē vel septentrionē radios suos ꝓijcit. Sed cū fuerit eorū oppositio in his locis: tunc vt plurimū luna eclipsat: ⁊ hoc ꝓpter positionē terre inter lunā ⁊ radios solares: qm̄ luna caret lumine ꝓprio: sed id q̄d habet lumē: ex sole recipit: ergo cū aliquod venerit obstaculū sicut vmbra terre tunc necessariū est ipsam eclipsati: vel totū vel aliquā eius partē ⁊ hinc est q̄ sub ea quātitate qua nobis luna apparet eclipsata sub eadē omnibus alijs regionibus eodēq; tp̄e apparet q̄d in sole. vt supra dictā est minime fieri aduertimus.

¶ Capitulum Duodecimū de motu Solis.

Tur, gre, arietem, stis, o, taurū, pin, ne, geminosq;.
Bar, ce, cancrū, mar, gar, leone, hyp, eu, uirginitate.
Cin, crux, librā. col, cal, scorpiōz. sagittari⁹, ti, bric.
Al, ma, caprū. uen, di, aquarū. ap, sco, la, pisces.
Sillabe hæc introitum in signa solis dicunt
Motum solis alicuius diei si scire cupis,
Numerus a præscripta sillaba gradū monstrat.

¶ Pro declaratiōe nota: motus solis talit̄ ꝓcedit q̄ omni die gradū fere vnū ꝑtransit: ⁊ in dieb⁹ p̄scriptarū sillabarū introitus in signa zodiaci ipsius existit ita q̄ in illa sillaba Tur ingre-

dītur sol arietē: ⁊ in illa sillaba est in primo gradu arietis. gre. in scđo gradu arietis. r. in tertio. ⁊c. Et q̄tiens scire motū solis desideras: cōsidera sillabā precedentē. p̄rimam in his metris in distantia numerali ad sillabā tui diei ꝓpositi: ⁊ quot intermedie sillabe cū dictis fuerint tot gradus signi illius erunt in quo solē queris. Verbi gr̄a in illa sillaba. Nat gor. ⁊c. si motū scire cupio. prima sillaba imediate in metris procedens est eu. circa quā est virgo. ⁊ nat. est xxv: ab ea. ergo ipo die sol est in xxv. gradu virginis.

¶ Capitulū Tredecimū de motu lunæ.

Ci. bi, mar, cta, san, ius, ni, ben, um, re, si, kat,
In præscriptis sillabis radix iniciatur (mas
Signi lunæ facies initium capit anni,
Numera ad propositam sillabam tuæ diei
Signa ordinatim a radice iniciando,
Aquea tripla. cætera in numerando dupla
Circulum iterū cum exibant renumerentur
A Christo millesimo quingen natiuitate
Atq; duodecimo, facies prima cancri nota
Radicem ex his declarent anni futuri.

¶ Pro declaratione sciendū. Quod in primo metro ponunt sillabe dierū sup quibus radix signi lune icohoatur: ⁊ ab eadē radice incohoando primo numerentur sillabe ad aliquē ꝓpositū tibi diē ⁊ hoc a proxima sillaba q̄ in metro eandem p̄cedit. habito numero sillabarū in digitis numeret̄ etiā ⁊ signa in iuncturis digitorū a radice icohoādo fm ordinē eorū: ita tñ q̄ signa aquea triplent̄ sicut cancer: scorpio: ⁊ pisces. ⁊ alia duplent̄: ⁊ sic numerando in iunctura tui digiti ꝓpositi inuenies signum lune. ⁊ vtrū sit prima eius facies scđa aut tertia. Exempli gratia. 1512. in illa sillaba crux cū voluero scire motū lune aspicio ad metrū vcz sillabā que p̄cedit iā dictā. ⁊ ipsa est vm. nūc numerabo ab illa sillaba vsq; ad sillabā crux vt sic: vm sep ba. ⁊c. ergo iā in istis iuncturis numerabo facies signorū: ⁊ hoc initiū a radice accipiendo: ⁊ q̄a anno p̄dicto p̄ma facies Cancri est radix. nunc ab ea iniciando Cancer. can. can. Leo le. Virgo vir. Libra li. Scor scor. ergo in die crucis luna erit in scđa facie scorpionis. ⁊ radices signorū lune p̄ aliis annis talit̄ manifestabunt̄ tibi. Numera sillabas posterioris Decēbris incipiēdo scz mas. mo. do. nat stef. io. pu tho. me. sil. Ci. ipam sillabā Ci primā noui anni includendo. ⁊ sunt vndecim. numerabo ergo a radice anni alicuius ꝓpositi. Sit exēpli gr̄a. 1521. vsq; sillabā primā anni scz Ci ⁊ venit scđa facies scorpionis q̄ est radix anni. 1513. ⁊ hoc modo radix anni. 1514. erit t̄cia facies pisciū. ⁊ anni. 1515. prima facies leonis.

¶ Motus Lunæ his duobus uersibus pensiculatius inueniri (poterit.
Aetatem Lunæ dupla post additio quinq;
Quinq; dabis Sgno quo lunę cœpit origo.

¶ Declaratio. In q̄ signo graduq; luna noua fiat. ex loco solis die nouilunij p xij. ⁊ xiiij capitula diligent̄ q̄rito. de hinc etatē lune. i. q̄t dies sint a nouilunio vsq; ad diē tuū ꝓpositū nūcrato: ⁊ hunc dierū numerū duplato post duplationē 5. addito. Cōsidera postremo q̄tiens q̄nq; in p̄fato numero habere possis: tot eni signa luna ipsa a nouilunij signo ꝑambulauit ⁊ si q̄ vnitates infra scz q̄nariū numerū remāserint: loco cuiusq; vnitatis sex in gradibus addere poter̄ ⁊ satis cōmode habebis locū lune in zodiaco. Exēpli gr̄a volo scire locū lune ad sextā diē Februarij. Anno 1512. inueni coniunctionē ꝑxime p̄teritā. 18. Januarij sole octauū fere gradū aquarij possidente. Etas lune i. a nouilunio vsq; ad diē ꝓpositū scz sextā Februarij est 19. dierū duplo. ⁊ erunt. 38. dies q̄bus addo q̄nq; ⁊ erūt 43. In his habeo octies q̄nq; ergo luna pagrat̄ 8. signa scz Aquariū. piscē. arietē. taurū. geminos. cancrū. leonē. virginē. ⁊ q̄a remāserūt adhuc tria. addo ter sex in gradibus ⁊ erūt 18. gradus. Inuenio igit̄ lunā 6. die Februarij circa 18. gradū libre. Ad hec q̄d cōmodi negociari liceat: vtrū luna sub illo vel alio signo repta fuerit: hec subscripta tabella breuissime apperit: littera q̄dem. b. in ea bonū opus. o. malum. m. mediocre significat.

Signa cœlestia.	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓
Ad domos alienos se conferre.	o	b	o	o	b	m	o	b	m	o	b	m
Iter facere.	b	m	o	b	m	o	b	m	o	b	m	m
Emere vel vendere.	m	b	o	o	o	m	b	o	b	o	m	b
Medicinas laxatiuas sumere.	o	o	o	b	o	o	b	b	o	o	b	b
Domos edificare.	o	b	o	o	b	m	o	o	m	b	b	m
Balneare.	b	m	o	b	b	o	b	m	b	o	m	b
Sanguinem minuere.	b	o	o	b	b	o	b	m	b	o	m	b
Crines abscindere.	o	o	o	b	o	o	b	o	b	o	m	b
Vestes induere.	b	o	o	b	o	m	b	o	b	o	o	b
Seminare & plantare.	o	b	o	b	o	b	b	o	o	b	b	m
Laborare per ignem.	b	o	m	o	b	o	m	m	b	m	o	o

Quot horis Luna quauis nocte supra nostrum hemisperium luceat, hæc tabella ętate lunę præcognita facile commonstrat.

Per dies.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Sero.
Aetas lunę.	30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	Mane.
Horę.	0	1	2	3	4	4	5	6	7	8	8	9	10	21	12	
Minute.	48	36	24	12	0	48	36	24	12	0	48	36	24	12	0	

¶ De signis ualentibus pro minutione.

Ar, li, de vena bene fundunt vrna sagitta
Can, scor, pis, media, cętera hic dic fore mala.
¶ In luna plena non tangatur tua vena.
¶ Luna vetus veteres, noua iuuenes requirit.
¶ Fortes plus minuant, imbecilles quoqꝫ minus.
¶ Qui non consueuit consulo ne minuat.

¶ De introitu Balnei.

¶ Terrea balnea nolunt, ignea limphea volunt.
Est aeris mediocre valet vbiqꝫ tibi.

¶ De Seminatione.

¶ Virgo, caper, cancer, pisces plante seminabunt
Mensibus in quinqꝫ, cætera dico mala.

¶ De Plantatione.

¶ Taurus & vrna, leo, virgo, pis, hęc bene plantant
Postrema quadra sintqꝫ planete boni.

¶ De diebus Canicularebus.

¶ Mar dat Caniculas, sumptio terminat illas
In cane non minuas, nā prohibent medici.

De cognitione serenitatis.

¶ Apparante noua luna dinoscitur aura
Pallida luna pluit, rubea flat, alba sererat.
Nocte rubens cœlum cras inducit esse serenum
Quando rubet mane, designat tempus pluuiale,
Aut signat ventum quando mane rubet.

¶ De solsticijs & ęquinoctijs.

¶ Hęc duo solsticia faciunt cancer & capricornus.
Vitus & Lucia dant duo solsticia.
¶ Hęc ęquata duo faciunt ariesqꝫ libra.
Lampert Gregori nox est adęquata diei.
¶ Solsticium tribuit uobis bis quisqꝫ Ioannes.
Premissis moneo sic docet illa dies.

¶ Cap. xiiii. de Coniunctione & oppositione Solis & Lunæ.

1 2 3 4 5 6
¶ Nod, octo, uigintsep, sed, quinqȝ uigintitria.
7 8 9 10 11 12 13
Tred, duo. uigitunū, d̄cē, uigitduo, octde, septē
14 15 16 17 18 19
Vigitsex, qnd, q̄tuor, uigintduo, und, triginta ·
Decēnouē nūeꝝ cōplet aureū tot & hec dicti/
Et harū nūerus aureū ciclū manifestat (ones
Et de se diei numerum in quo luna nouatur
Primo, quæ & radix anni totius assurgit
Vigintnouem tribuas & radici lunaris
Cum horis duode, lunam sequentem habebis.
Dies quindecim adde, lunā accipe plenam.

¶ Pro declaratiōe nota: q in p̄mis tribus v̄sibus sunt .19 dictiōes. vbi vna q̄uis numerū alicui⁹ mēsis diei ianuarij notat vt Nod fcat xix. diē Januarij ⁊c̄. Extendit aūt aure⁹ nūerus ad 19. ānos ⁊ sic vna q̄ꝫ dictio seruit p̄ aureo nūero: vt Nod deseruit q̄n vnū habemus p̄ aureo nūero. octo q̄n duo. vigintsep. q̄n tria. ⁊c̄. Ostēdūt ergo primā coniunctionē q̄ est in ianuario: q̄ est radix ad omnes alias cōiunctiones eiusdē anni. Exēpli gr̄a. Anno 1518. volo scire cōiunctionē: aspicio aureū nūerum ⁊ inuenio 18. pro aureo numero. ergo 18. dictio in ordine metri ostendit mihi diem coniunctionis ⁊ est vnd. idest vndecima. Idem anno saluatoris n̄ri 1519. aureus nūs est 19. ergo decianona dictio ostendit mihi diē p̄me ꝯiunctiōis, ⁊ est 30. hoc est trigesima die Januarij est p̄ma ꝯiunctio illius scȝ anni sup̄ sesq̄millesimū. Si aūt sequentes ꝯiunctiones habere voluero: addo semp̄ ad vnāquāqȝ 29. dies ⁊ 12. horas. Si vero oppsitionē: tūc ad q̄libet ꝯiunctionē addo 15. dies. Numerū aūt dierū fm Ci si o ia nus. accipito.

¶ Hoc quod hic interpositū est Capite de interuallo subiacet.

¶ Alter modus pro Interuallo talis inueniendo.

Aūt hoc si nimiū est q̄dratos accipe talos
Ludito, tunc dicent tēpora certa canes.
Impar si sursum, si par numerato deorsum
Dextrorsum quoqȝ te tot numerare decet.

¶ Tabula de Interuallo per talos.

Aure⁹ nūs.	6	10	19	16	15	13	12	14	17	18	1	11	2	3	7	9	8	5	4
	7	8	6	5	6	7	6	8	9	8	6	8	9	6	8	7	7	10	1
	9	7	7	6	8	9	8	6	8	9	6	8	7	7	10	7	7	8	6
	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8	9	8	6	8	9	6	8	7	7
	7	6	8	9	8	6	8	9	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6
	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8	7	8	6	8	9	6	8
	8	9	8	6	8	9	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6
	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8	9	8	6	8	9
	8	6	8	9	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	9	9
	8	9	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8	9	8	6
	8	9	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8	9	8	6
	8	6	8	9	6	8	7	7	10	5	7	8	6	9	6	7	6	8	9

¶ Declaratio. Si p̄ hanc tabulā interuallum scire volueris iācto aureo numero p̄ice cū duobus taxillis: ex tali proiectione aūt p̄ueniet nūs par aut impar. Si par nūa ab aureo nūo inclusiue deorsum in linea cicli lunaris tot spacia nūeroꝝ: q̄t vnitates p̄uenerūt in p̄iectis: ⁊ vbi nūs p̄iectionis t̄minat̄ ab eodē loco inclusiue: nūa eūdo v̄sus dextrā p̄ tot nūos. q̄t vnitates apparuerint in talis: ⁊ quē nūm vltimo tetigerit ille iudicabit septimanas int̄ualli. Non alit̄ de nūo impari te expedies si nūm in talis apparentē sursum ab aureo nūo inclusiue nūerabis: ⁊ tādem versus dextrā p̄tem op̄ando vt in figura.

¶ Capitulum Quindecimũ de initiis Mensium.

¶^{a}la^{d}fe^{d}mar^{g}ap^{b}ma^{e}.iu^{g}.ul^{c}aug^{f}sep^{a}oc^{d}no^{f}de.
A, dam, de, ge, bar, er, ga, ci, fos, a, dri, ſex,
Aprilis, Iunius, September, atq; Nouember.
Hii trignta habent, unum reliqui ſuperaddunt.
Februarius uigint inſuper octoq; dies.

¶ Pro declaratiõe. ſillabe in p̃mo verſu initia noĩm .12. menſiũ notãt. vt Ja ianuariũ. Fe. februar. ⁊c. Scd̃us v̾ſus ferias ad p̃mũ diẽ cui⁹uis menſis. Aliȷ̃ nũerãt dies quot vnuſqſq; menſis vſuales ħz.

¶ Capitulum Sedecimũ, de Calendis, Nonis, & Idibus.

Tradens, quando, reficis, ſedule, refugium, ſcandis.
Ruffus, tandẽ, ſcandere, refutans, ſodalem, tondere.
Octo tenet Idus menſis generaliter omnis.

¶ Ad inueniendũ kalendas. Nonas. ⁊ Idus cuiuſlibet menſis. ſcire d̾bes ꝙ in metris p̄ſcriptis duodecim ſunt dictiões 12. menſibus anni deſeruientes: ita ꝙ tradans ianuario. quãdo februario: ⁊ ſic de aliȷ̃s. (in q̃bus dictionibus d̾nt ſolũ cõſiderari p̃me due littere p̃marũ duarũ ſillabarũ: ita ꝙ p̃ma l̄ra deſeruiat kalẽdis: ſcd̃a nonis. ita ſcȝ ꝙ quot a p̃ma l̄ra ĩ ordine alphabeti fuerit tot̾talis menſis kalendas habet. ſic ⁊ nonas l̄ra ſcd̃e ſillabe notat. Sed p̄ Idibus eſt vnus modus: q̃a in oĩbus menſibus octo. ⁊ ad inueniendũ p̄dicta ſcias: ꝙ ſemp̄ p̃ma dies cuiuſlibet menſis d̾r kalende p̄ ſe. Poſt hoc ſequunt̾ none: vt ſi menſis aliq̃s habet q̃ttuor nonas: dicas quarto nonas. deide t̾cio nonas: deinde pridie nonas. ⁊ poſtmodũ dicas none p̄ ſe. Deinde poſt nonas in oĩbus menſibus ſequunt̾ idus. ⁊ dicas octauo idus. ſeptio idus. ſecto idus ⁊c. ⁊ vltimo idus p̄ ſe. Poſt idus ſequunt̾ kalende ⁊ dicas. ſi menſis aliq̃s habet xix kalendas: decimonono kalendas. decimooctauo kalendas. decimoſeptio kalendas ⁊c.

¶ Nota ad inueniendũ aliquã diẽ an ſit kalẽde an none v̾l idus nũera p̄o Ciſioianũ vſq; ad illũ diẽ: poſtea opare vt ſup̄ dictũ eſt. itẽ None ⁊ Idus ſunt illi⁹ mẽſis in q̃ ſtant: ſed kalende ſunt ſemp̄ ſeq̄ntis menſis: ⁊ ab ip̄o denoĩant̾: niſi kalende p̄ ſe ſunt illi⁹ mẽſis in q̃ ponunt̾.

¶ Cap. xvii. de initiis iiii. tempoꝝ anni.

Annum diſcerne per partes ſuntq; quaterne
Ver Petro detur, æſtas exinde ſequetur,
Hanc dabit Vrbanus, autumnum Simphorianus,
Feſtum Clementis hyemis caput eſt orientis.

Nota in his verſibus ſm̃ regulã vulgariũ habentur q̃tuor tp̄m anni. ad aſtrologorum aũt dicta tũc ver iniciat̾ cũ ſol arietẽ: eſtas cancrũ: autũn⁹ librã. ⁊ hyems cap̄cornũ intrat. ¶ Nota 12. ſigna ⁊ illoꝝ tria ſemp̄ vnã quartã ꝯſtituũt. Nam aries. taurus. gemini ver ꝯſtituũt. cãcer v̾go leo eſtatẽ. libra ſcorpio ſagittarius autũnũ. cap̄corn⁹ aq̃ri⁹ piſces hyẽs: ⁊ he de q̃tuor ãni p̄tes q̃tuor retinẽt angarias. i. 4. ieiunia ãni. vt ĩſeq̄nti p̄tȝ.

¶ Cap. xviii. de angariis iiii. tpm.

Feriam temporum affectant ieiunia quartam,
Cinerem, & quę Luciam, ſpiritum ſequitur crucem.

¶ Pro declaratiõe eſt ſciẽdũ ꝙ in quartis ferȷ̃s proximis poſt feſta p̄ſcripta: ſcȝ poſt diẽ exaltatõis ſc̃e crucis: lucie: cinerũ: ⁊ pẽthecoſtes: ieiunia quattuor tp̄m ieiunant̾. ⁊ ſi aliq̃d p̄dictoꝝ feſtoꝝ ceciderit in quartã feriã: quartã poſtpone: ⁊ ieiuna ſequentẽ. ⁊ eccleſia inſtituit ieiunia q̃ttuor tp̄m. Primũ in vere: ideo q̃a ſicut tunc oĩa virent ⁊ florent: ita etiã in nobis virere debent opa virtutũ: ⁊ ſupplantari motus carnales: q̃ tunc magis fortes ſunt in hoĩe. Scd̃m in eſtate: vt ſimus vere feruentes in charitate dei. Tertiũ in autũno: vt nobis fructus bonoꝝ operũ fructificent. Quartũ in hyeme ideo q̃a ſicut tũc folia de arboribus ⁊ herbe moriunt̾: ita ⁊ ĩ nobis̾ moriant̾ vicia ⁊ ſup̄fluitates nobis coadiuuãte cui ſoli pctã dimittere datũ eſt.

¶ De Angariis etiã illi duo rithmi memoriæ cõmendari ſolẽt.

Vult crux L cia cinerũ chariſmata ſancta,
Vt ſit in angaria quarta ſequens feria.

13

¶ Tabula ad ſciendum ortum Solis quolibet die ſecundum integrum horologium pro latitudine quinquagnita graduum.

Ianuarius.			Februarius.			Martius			Aprilis.			Maius.			Iunius.		
Dies.	h	m	Dies.	h	m̃	Dies.	h	m̃	Dies.	h	m	Dies.	h	m̃	Dies.	h	m
Ci.	15	51	Bri	14	24	Mar	12	14	A	10	44	Phil	9	1	Nic	7	56
ſi		84	pur		20	ci		3	pril		41	ſig	8	50	mar		55
o		45	bla		17	us		31	in		37	crux		56	cel		54
ia		44	ſus		24	2i		32	am		33	flor		53	le		54
nus		41	ag		11	dri		27	bro		39	got		58	bo		54
e		39	dor		7	a		24	ſi		26	io		47	vin		53
pi		37	fe		4	per		20	i		22	han		44	dat		52
ſi		35	bru		1	de		16	fe		18	ſta		42	iun		52
bi		32	ap	13	57	co		12	ſtis		11	nis		40	pri		51
uen		29	ſco		51	ra		8	o		7	e		38	mi		51
di		26	la		50	tur		4	vat		4	pi		36	ba		50
cat		24	ſti		47	gre		0	at		59	ne		34	cer		50
oc		21	ca		42	go	11	56	ꝙ		0	ſer		31	an		50
fe		19	va		38	ri		53	ty	9	57	&		28	thon		50
li		16	lent		35	o		50	bur		53	ſoph		26	vi		51
mar		12	iu		3	cir		45	ci		50	ma		24	te		51
an		10	li		27	ger		41	&		47	ius		21	ꝙ		51
priſ		8	con		24	drud		37	va		43	in		20	mar		52
ca		4	iun		20	al		30	ler		40	hac		18	pro		52
ſab		2	ge		16	ba		20	ſan		36	ſe		16	thos		53
ang	51	0	tunc		19	be		26	cti		33	ri		14	al		53
vin	14	56	pe		9	ne		22	ꝙ		30	e		12	ſan		54
cen		53	trum		5	inu		18	ge		27	te		10	cti		54
ci		50	ma		1	cta		14	or		24	nec		6	io		55
pau		47	thi		57	ma		11	mar		24	vr		5	han		56
po		43	am	12	53	rij		7	ci		17	ba		3	io		57
no		40	in		50	a		3	ꝙ		14	ni	8	1	do		58
bi		37	de		46	ge	10	59	vi		11	pe	7	0	le	7	59
le		34				ni		55	ta		8	de		59	pe	8	0
lu		33				tri		52	lis		5	criſ		58	pau		1
men	14	21				ce	10	58				pan	7	57			

¶ Tabula ad sciendum ortum Solis quolibet die secumdum integrum horologium pro latitudine quinquaginta graduum.

Iulius.			Augu/stus.			Septē/ber.			Octo ber.			Nouem ber.			Decem ber		
Di.	h	N	Dies	h	m	Dies	h	M.	Dies	h	M.	Dies	h	m̄	Dies	h	m
Iul	8	3	Pe	9	20	E	11	7	Re	13	1	Nm	15	50	De	16	8
pro		5	steph		22	gi		17	mi		5	ne		53	cem		5
ces		8	steph		24	di		14	cꝫ		9	no		56	ber		6
pro		10	pro		27	um		18	fran		13	uem		0	bar		6
co		12	do		30	sep		23	cis		16	bre		1	ba		7
pi		14	fix		33	ha		26	cus		20	le		4	ni		7
vil		17	do		36	bet		30	mar		24	o		7	co		8
ki		19	ci		40	nat		33	cus		27	qua		10	con		8
li		22	ro		43	gor		37	di		31	te		13	cep		9
fra	8	24	lau	9	47	gon	11	43	ger	13	35	o	15	16	&	16	9
be		26	ti		50	pro		45	ar		38	mar		19	al		10
ne		28	bur		53	ia		50	ce		42	tin		21	ma		
mar		31	ip		57	ci		53	cꝫ		47	bric		24	lu		
gar		35	eus		0	crux		56	cafx		50	ci		26	ci		
a		38	sũp		4	nic	12	0	hed		53	i		29	a		10
post		39	ci		6	eu		4	gal		57	cꝫ		32	san		9
alx		40	o		11	lam		8	le		1	post		35	ctus		9
er		42	a		14	per		12	lu		4	hec		57	ab		8
nol		45	ga	10	19	thi		16	cas	14	7	e		39	in		8
phꝰ		47	pi		22	cꝫ		20	vel		11	li		41	de		7
brac		50	thi		26	mat		24	vn		14	za		44	tho		7
mag		53	thi		29	mau		27	se		17	ci		46	mas		6
ap		56	mo		31	ri		32	se		20	cle		49	mo		6
cris		59	bar		37	ci		35	ve		24	cris		51	do		5
ia		1	tho		41	us		38	cris		27	ka		53	nat		4
co	9	3	lo		45	&	12	42	pi		30	the		56	steph		3
bi		2	ruff		48	sta		45	ni		34	ri		59	io		2
cꝫ		8	aug		52	ven		50	si		37	na		59	pu	16	69
sen		11	col		55	mich		53	mo		40	sed		2	tho		57
ab		17	au		56	hier		57	nis		43	andr	16	3	me		55
don	9	14	cti	11	3				quin		47				sil	15	52

Impressum Cracouiæ p Hieronymum Vietorē Philouallen̄. Anno partus uirginei. 1518. Mense Septēb.

¶ De Historiis imponendis

I Inprincipio.
S Si bona suscepi.
P Peto domine.
A Adonaij.
A Adaperiat.
U Uidi dominum.
A Aspiciens.

Dñica. Post Pantalonis.
Post Augustini.
Post Proth.
Post sillabā q3.
Post Damiani.
Post Simonis.
Post sillaba thi.

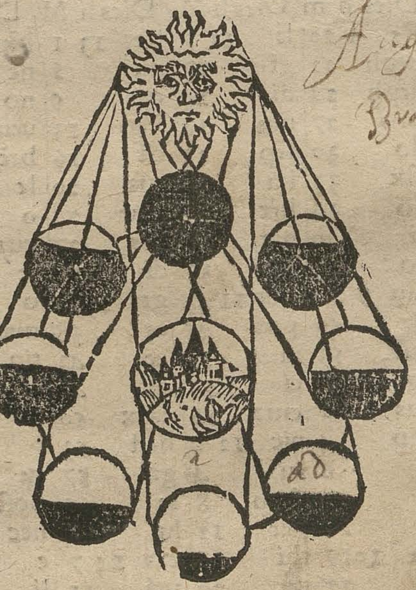
S Salomonis.
I Iob.
T Thobie.
I Iudith.
I Iudith.
M Machabeorū.
Aduentus dñi.

¶ Coniunctio Solis & Lunæ.

Monoides dī a monas q̄ est vnū ⁊ dies quasi vnius diei.

Dyathanos dī a dya q̄ est duo ⁊ thomos diuisio quasi per mediū.

Amphitreos q̄ est dubiū et triros circulus q̄si dubius circul⁹ ad hoc nō est plena.

Monoides.

Dyathanos.

Amphitreos

¶ Panxillenos Luna oppositus dicitur a pan q̄ est totum ⁊ plenum ⁊ xios circulus quia tunc apparet plene illuminata.

¶ Nota quanto Luna vicinior est sole tanto minus nobis apparet parte illuminata: vt patet in nouilunio: quia quando sol illuminatur: ⁊ semper lucet nobis non appareat ⁊ medietas non illuminata est inē nos ⁊ inter partem illumintam. quando aūt incipit aliquantulum recedere a sole statim apparet non aliquantulum de parte illuminata: ⁊ talem partem semꝑ maiorem videmus vsq₃ ad oppositionem: ⁊ tunc apparebit nobis plena ⁊ tota illuminnta: quāuis non sit: quia tunc pars illuminata directe opponitur nobis. ⁊ ab oppositione apparet nobis eius decrescentia vsq₃ iterū ad coniunctionem.

FINIS.